

JANERIK LARSSON:

SÅ FÖDS ETT NYTT SVERIGE

Björn Elmbrants *Så föll den svenska modellen* är en kombination av bitvis riktigt intressant politiskt samtidsreportage och en mycket reaktionär politisk pamflett.

Elmbrant skildrar den politiska utvecklingen under de senaste åren, krisåren från 1988 och framåt. Han gör tillbakablickar dels till Grängesberg åren före, under och direkt efter andra världskriget dels till 70- och 80-talens politiska skeende.

Det Elmbrant brottas med är den reaktionära drömmen om att frysa allt som det en gång var, Grängesberg 1965. Han vet att det inte är möjligt men han kan inte överge denna dröm. Hans framtidstro är nära noll, hans dysterhet är kanske en god spegling av det svenska folkets framtidsångest 1993.

Det finns stora hål i hans bok. Detta är en politisk skrift. Företagare och företagande spelar som i nästan alla socialdemokraters (och många borgerliga politikers) verklighetsbild ingen roll alls

med undantag för företagandets talesman, SAF, som i huvudsak får ikläda sig den förutbestämda bovrullen.

Elmbrants ångest över arbetslösheten är den centralt placerade politikerns. Han har aldrig ett ögonblick, verkar det, tänkt tanken att det är *jobben* det handlar om. Och jobben är summan av det som företagen behöver. Socialdemokrater har monopol på *arbetslösheten*. Är inte AMS helt och hållet en socialdemokratisk kaderorganisation? Jovisst. Men om *jobben* har varken socialdemokratin eller AMS mycket att säga. För då blir perspektivet mikro.

Den som vill läsa en mycket mera spännande och uppbygglig bok om framtiden kan rekommenderas IUI-rapporten *Den långa vägen*. Där finns de beska recepten, men också en ljus framtidsvision. Bilden av ett Sverige som mår väl igen.

Så föll den svenska modellen har sina förtjänster främst i den insiktsfulla skildringen inifrån av socialdemokratin. Men även kritiken av i första hand moderaterna är tänkvärd. Elmbrants känslighet för klassperspektiv och överklassarrogans är nyttig läsning för

Så föll den svenska modellen. Björn Elmbrant. T Fischer & Co 1993.

alla borgerliga politiker – mer för vissa.

Elmbrant har vassa saker att säga om dålig journalistik, hans funderingar kring den ängsliga konformismen och bristen på verklig debattmångfald är träffsäkra, hans analys av blockpolitikens avigsidor är tänkvärd. Analyserna av 80-talets ekonomisk-politiska debatt är en orättvis betraktelse (han bortser i så hög grad från de låsningar som skapats och som politiker och riksbank inte kunde bryta sig loss ur utan mycket stora kostnader) men visst är den tänkvärd.

Elmbrants anti-liberalism passar åtminstone inte min smak. Han har ingen tro på individualism kombinerad med personligt ansvar, hans bild av avregleringar är helt kolsvart men hans analys av reglerarnas "public choice"-agerande saknas, han har ingen tilltro till en ung generations förmåga att tänka fritt, att omsider skapa en egen svensk ordning som tar fasta på både det goda från det förflutna (t ex önskan att inte få tillbaka sönderslitande klassklyftor) och se en positiv framtid utan att man släpar med sig all gammal kollektivism och rigiditet.

Elmbrant anser t ex att den höga svenska fackliga organisationsnivån är ett evigt värde som inte "får spelas bort". Nonsens. Den nivån är bara en spegel av

de förmåner politikerna gett facken – i Norge där vissa sådana förmåner saknas är organisationsnivån mycket lägre utan att den norska nationen slitits sönder av klasskrig.

Samförstånd om galenskaper är blott galenskaper. Samförståndet har bara ett värde om det duger att bygga på. Den självklarheten har inte Elmbrant ännu nått fram till. Det har dock många i en yngre socialdemokratisk generation insett. Där är man inte ute efter att vårda partiets Leninmonument, utan att bidra till skapandet av ett gott Sverige som är en integrerad del i ett nytt Europa.

Kommer det att finnas svenska ledare som förmår kommunicera en ny framtidsbild? Jag tycker nog att Elmbrant i alltför hög grad avskriver också dagens centrala aktörer, Bildt och Carlsson. Hans skildring av de två är spännande läsning, men är hans slutsats rimlig att de tu aldrig kan mötas? Fan tro't.

Det är så mycket i det Elmbrant skildrar som varit "politiskt omöjligt" ena sekunden för att i nästa ögonblick vara det mest självklara. Framtiden är oförutsägbar – och det är bra. Läs gärna Elmbrants bok, den innehåller många pärlor, men tro inte på hans dystra framtidsbild!